

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ บ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอ บ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา

ข้อมูล ณ วันที่.....๒๕.....เดือน.....มิถุนายน..... พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายบุญช่วย ทองบ่อ
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๓๖ ม.๒ ตำบล ช่อระกา อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา
โทรศัพท์ ๐๘๐ - ๗๙๘๘๘๕๗
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๑
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ปริญญาโท
สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี
คณะ/สาขาวิชา สาขาบริหารธุรกิจ
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
คณะ/สาขาวิชา คุรุศาสตร์บัณฑิต เอกภาษาไทย
๖. อาชีพปัจจุบัน

- ☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๐๐,๐๐๐..... บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๘.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
๑. แปลงการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

๒. การปลูกผักสวนครัว เช่น ผักชี พริก ผักสลัด เป็นต้น

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๔.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานการเรียนรู้ : ฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ฐานเรียนรู้การจัดการดินและปุ๋ยในนาข้าว
๒. ฐานเรียนรู้การจัดการโรคและแมลงในนาข้าว ฐานเรียนรู้การเก็บเกี่ยวและรักษาคุณภาพข้าว
๓. ฐานเรียนรู้การตลาดและการจัดทำบัญชีครัวเรือน ฐานเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุน
๔. ฐานเรียนรู้การเลี้ยงปลาเพื่อลดต้นทุน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก.

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และการลดต้นทุนการผลิตข้าว

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการผลิตข้าวอย่างถูกต้อง โดยการดูแลตั้งแต่เมล็ดพันธุ์จนเก็บเกี่ยว รวมถึงการใช้เชื้อชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา) เพื่อป้องกันโรคพืชที่เกิดในนาข้าว เพื่อลดการใช้สารเคมีซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต รวมไปถึงการบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอกซึ่งเป็นปุ๋ยคอกที่ทำจากมูลโค ที่เจ้าตัวเอง โดยนำมูลวัวมาบำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหารและเพิ่มความร่วนซุยให้กับดินปลูก

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

การสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน

ปัจจุบันมีการขยายศูนย์เครือข่ายกระจายอยู่ทุกตำบล และมีความหลากหลาย ทำให้เกษตรกรมีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรหลายๆ ด้าน และสามารถนำไปต่อยอดการประกอบอาชีพการเกษตรได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภารกิจของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. ในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้เกษตรกร ที่มีความขยันขันแข็ง มีความเสียสละ และมีจิตอาสาที่จะเป็นผู้นำ เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการเกษตรที่สามารถถ่ายทอดแก่เกษตรกรรายอื่นและเป็นสถานที่พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

ปัจจุบันอำเภอบ้านเหลื่อมมีศูนย์ ศพก.เครือข่ายทั้งหมด ๑๖ ศูนย์ ดังนี้

ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	การเพาะเห็ดนางฟ้า	เห็ดนางฟ้า	๑	วังโพธิ์	นายวิรัชชัย นิมิตรหมื่นไวย	๐๖๔-๔๓๔๗๔๔๔
๒	การเลี้ยงปลานิลร่วมกับกุ้งก้ามกราม	ปลานิล, กุ้งก้ามกราม	๖	บ้านเหลื่อม	นายบรรเจ็ด แก้วกำเนิด	-
๓	การแปรรูปสัตว์น้ำ	ปลา กุ้ง น้ำพริก	๖	บ้านเหลื่อม	นายอดิเรก ด้านกลางดอน	๐๘๑-๗๖๐๒๕๕๘
๔	การเพาะเลี้ยงกบ	กบ	๔	โคกกระเบื้อง	นายวาโย ชานอก	๐๘๐-๗๓๖๖๓๕๕
๕	การเลี้ยงโคเนื้อ	โคเนื้อ	๓	บ้านเหลื่อม	นายคำตัน พันธุ์วิเศษ	-
๖	เกษตรผสมผสาน	ข้าว, พืชผัก, ปลา, กุ้ง, ฝรั่ง	๔	บ้านเหลื่อม	นายโกเมศ แพนนอก	๐๘๐-๗๓๐๗๐๑๓
๗	การปลูกพืชอายุสั้น(พืชทอง)	พืชทอง	๑๓	โคกกระเบื้อง	นายสมควร ต่อต้านกลาง	๐๖๔-๘๓๘๑๔๑๔
๘	การผลิตชีวภัณฑ์	ไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย	๖	ช่อระกา	นายดอกแก้ว ก้อนนอก	๐๘๖-๘๓๔๒๕๓๑
๙	ศูนย์เครือข่ายเกษตรผสมผสาน	ข้าว, พืชผัก, ปลา, กุ้ง, ฝรั่ง	๔	บ้านเหลื่อม	นายโกเมศ แพนนอก	๐๘๐-๗๓๐-๗๐๑๓
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ข้าว, พืชผัก, ปลา	๑๐	โคกกระเบื้อง	นายจอมพล วอนอก	๐๙๐-๖๑๓-๘๗๐๓
๑๑	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ปลา และอื่นๆ	๑	ช่อระกา	นายผดุง ขอนเหนียวกลาง	๐๘๘-๕๕๔-๑๑๔๖
๑๒	ศูนย์เรียนรู้การผลิตพืชอย่างมีประสิทธิภาพ	พืชสวน พืชไร่	๑๖	โคกกระเบื้อง	นายปรีชา จอดนอก	๐๙-๕๖๐๙-๐๖๓๔
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านวังโพธิ์	พืชผักสวนครัว	๒	วังโพธิ์	นางสาวจิรัชยา จิรมัทโรชิต	๐๙-๔๔๑๕-๕๓๖๑
๑๔	ศูนย์เรียนรู้การผลิตพืชปลอดภัย	ผักสลัด ผักสวนครัว กล้วยฉาบ	๓	โคกกระเบื้อง	นางสาวสุมาลี ทรงสังข์	๐๘-๕๕๑๖-๖๑๔๙
๑๕	ศูนย์การเรียนรู้สวนนานาพันธุ์	อินทผลัม, ฝรั่งหวานป่า	๑๐	โคกกระเบื้อง	นายสุระ อินทธร	๐๘๗-๖๕๒-๖๕๘๕
๑๖	ศูนย์การเรียนรู้ไร่องุ่นคุณ	มะขามแปรรูป, ผักสวนครัว	๓	วังโพธิ์	นางสาวมัลลิกา หวังพิงกลาง	๐๘๒-๒๐๔-๙๘๙๓

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.)

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)																
อำเภอ..บ้านเหลื่อม..... จังหวัด..นครราชสีมา..... ประจำปีงบประมาณ 2568																
ชื่อเกษตรกรต้นแบบ..นายบุญช่วย ทองบ่อ..... สินค้าหลักข้าว.....																
จุดเด่น ...1.ลดต้นทุนการผลิตโดยใช้รถหยอดข้าว 2.การทำปุ๋ยคอก/น้ำหมักชีวภาพเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี.....																
กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ													
				ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	หมายเหตุ
				67	67	67	68	68	68	68	68	68	68	68	68	
			6,000													
1. การเตรียมการ																ประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการ ศพก.และ แปลงใหญ่ 4 ครั้งต่อปี
-ประชุมหารือคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่			6,000			√		√		√		√				
-ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.																
- กำหนดแนวทางพัฒนาและ แผนการดำเนินงาน																
- หาหรือแนวทางการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ของศพก.แต่ละศูนย์																
2.การพัฒนาศักยภาพ ศพก.																
2.1 การปรับปรุงฐานเรียนรู้																
- ฐานเรียนรู้ เรื่อง การเตรียม ดิน	1	ฐาน														
* การปั้นดินนา การลอบเทือก การขักร่องน้ำ									√	√						สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, สถานี พัฒนาที่ดินนครราชสีมา, ศพก.หลัก

2.4 พัฒนาศูนย์เครือข่าย																สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย						✓										
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย						✓										
- ปรับปรุง/พัฒนาศูนย์เครือข่าย				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3. การให้บริการของ ศพก.	12	ครั้ง														สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
3.1 การให้บริการด้านการเกษตร	12	ครั้ง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
4. การอบรมเกษตรกร	1	ครั้ง														สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
- การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ของศพก. ตลอดฤดูกาลผลิตตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร	1	ครั้ง						✓								สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
- สรุปผลการอบรม								✓								สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
5. ติดตามประเมินผลและรายงาน																สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
5.1 การรายงานความก้าวหน้า				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
5.2 สรุปผลการดำเนินงาน														✓	✓	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม, ศพก.หลัก
ปล.แผนมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม																

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายบุญช่วย ทองบ่อ เริ่มทำการเกษตร (ทำนา) ตั้งแต่ในช่วงวัยเด็ก เนื่องจากบรรพบุรุษมีอาชีพเกษตรกร (ทำนา) และในช่วงเข้าสู่วัยรุ่น ๑๘ ปี ได้เข้าไปทำงานในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้เงินเพิ่มมากขึ้น ใช้ชีวิตการทำงานบริษัทอยู่ประมาณ ๑๓ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้คนตกงานด้วยสถานะที่พบเจอทำให้ตัดสินใจลาออกจากงานเนื่องจากมองแนวโน้มแล้วไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ ก่อนออกจากงานเงินเดือน ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ด้วยใจรักในการเกษตรหลังออกจากงานจึงได้สมัครไปทำงานที่อิสราเอล อยู่ทำงานและใช้ชีวิตในอิสราเอลทำงานการเกษตร (มะเขือเทศ) ประมาณ ๔ ปี หลังจากกลับมาจึงมาใช้ชีวิตทำการเกษตรที่จังหวัดนครราชสีมา เริ่มจากการเลี้ยงโคเนื้อที่ได้ซื้อไว้ในช่วงที่ทำงานเนื่องจากพื้นที่ที่อยู่ ตำบลข่อยระกา อำเภอบ้านเหลื่อม เป็นพื้นที่ดินเค็ม ทำการเกษตรที่เป็นการผลิตพืชค่อนข้างยาก หลังจากนั้นเริ่มศึกษาเกี่ยวกับการทำการเกษตรในระบบอินทรีย์ การปลูกพืชในพื้นที่ดินเค็ม

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ในพื้นที่มีปัญหาดินเค็ม จากนั้นปรับเปลี่ยนพื้นที่มาทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีการทำนา ไม้ผล และพืชผักสวนครัว ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี และหาความรู้เพิ่มเติม สะสมความรู้และประสบการณ์ด้วยการเข้าอบรม และเป็นอาสาในด้านต่างๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ครัวบุญชีอาสา มีเครือข่ายทางการเกษตรในการเพิ่มพูนความรู้ในการถ่ายทอดความรู้และการทำงานกิจกรรมทางการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาทักษะด้านการเกษตรและการเป็นวิทยากรตลอดเวลา

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

ศพก.หลัก มีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG สาขาเกษตรแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ เช่น การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่การผลิตพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ การใช้มูลวัวและเศษซากพืชมาประยุกต์เพื่อลดต้นทุน และการผลิตชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา) ใช้เพื่อควบคุมโรคพืชทดแทนการใช้สารเคมี

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน
ทาง ศพก.หลัก มีการประยุกต์ใช้หลักการ BCG MODEL มาใช้ ได้แก่

Bio economy มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยการผลิตพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เน้นการเกษตรแบบผสมผสาน ให้ผลผลิตและรายได้คุ้มค่าแก่การลงทุน ผลิตพืชให้ได้มาตรฐาน และใช้เทคโนโลยีตลอดจนนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยในการผลิต

Circular Economy ใช้มูลวัว และเศษซากพืช ภายในศูนย์ ศพก. เป็นปุ๋ยคอกและทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการบำรุงพืช ไถกลบในพื้นที่การเกษตรแทนการเผาเพื่อเป็นแปลงต้นแบบ

Green economic ใช้ชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี ผลิตพืชแบบอินทรีย์ จัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานในการผลิตพืช

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ

ทาง ศพก. หลัก มีการผลิตชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา) เพื่อควบคุมโรคพืช โดยมีวิธีการดังนี้
ชีวภัณฑ์เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่อยู่ในรูปผงหัวเชื้อบริสุทธิ์ ก่อนจะนำมาใช้งาน เกษตรกรจะต้องผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาชนิดสดไว้ใช้ ซึ่งสามารถทำได้เอง ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์

- หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา (แบบผง หรือแบบน้ำ)
- ข้าวสาร
- หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
- น้ำสะอาด
- เข็มหมุด
- ถูพลาสติกทนร้อนขนาด ๘x๑๒ นิ้ว
- ยางวง

- แอลกอฮอล์ ๗๐ % สำหรับฆ่าเชื้อทำความสะอาด

วิธีการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา

๑. หุงข้าว โดยใช้ข้าวสาร ๒ ส่วน และน้ำ ๑ ส่วน เมื่อสวิตช์หม้อข้าวติด ใช้ไม้พายคนข้าวให้ความร้อนกระจายให้ทั่ว ปิดฝาไว้ และให้ถอดปลั๊ก จะได้ข้าวกึ่งสุกกึ่งดิบ ข้างนอกเมล็ดปรี ส่วนข้างในเป็นไตสีขาว ชุยข้าวให้เมล็ดร่วน
๒. ตักข้าวใส่ถุงขณะยังร้อน ถุงละ ๒๕๐ กรัม พับปากถุงลงด้านล่าง วางทิ้งไว้ให้ข้าวอุ่น
๓. ใส่หัวเชื้อ หากเป็นหัวเชื้อชนิดน้ำ ใช้ ๕ ๓-๔ หยด หากเป็นหัวเชื้อแบบผง ใช้ ๔ - ๖ หยด
๔. รัดยางตรงปากถุงให้แน่น โดยให้มีพื้นที่ว่างในถุงมากกว่าพื้นที่ใส่ข้าว
๕. เขย่าให้หัวเชื้อกระจายทั่วถุง
๖. เจาะรูใต้ถุงที่มัดถุง โดยใช้เข็มสะอาด แทง ๒๐ - ๓๐ ครั้ง
๗. วางถุงข้าวในลักษณะแบนราบให้ข้าวแผ่กระจายทั่วถุง และไม่วางถุงข้าวซ้อนทับกันบริเวณที่มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเท ไม่มีมด และสัตว์อื่นๆ ประมาณ ๕ - ๗ วัน เชื้อจะเจริญเต็มถุง และพร้อมนำไปใช้งาน

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ทำนา..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๗.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ผักสวนครัว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)หญ้าเลี้ยงสัตว์ (หญ้ารูซี่)... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๕.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)เลี้ยงปลา..... ในพื้นที่บ่อ ๑ งาน

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)โคเนื้อ..... จำนวน.....๒๕.....(ตัว)

๓.๒)ไก่อ่าน..... จำนวน.....๕๐..... (ตัว)

๓.๓)ไก่ไข่..... จำนวน.....๑๐..... (ตัว)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)เตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง.....	เป็นเงิน.....๘๐๐.....บาท/ไร่
๑.๒)เมล็ดพันธุ์ข้าว.....	เป็นเงิน.....๓๕๐.....บาท/ไร่
๑.๓)ปุ๋ยเคมี.....	เป็นเงิน.....๑,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๔)ค่าเกี่ยวข้าว.....	เป็นเงิน.....๖๕๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต๒,๘๐๐.....บาท/ไร่	
รายได้๖,๐๐๐..... บาท/ไร่	

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....พริก.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๕๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....พริก ผักชี.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๑,๐๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ปุ๋ยคอก.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๑,๐๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ข้าว.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๔,๔๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบ้านเหลื่อม พัฒนาเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ตลอดจนพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ในอำเภอบ้านเหลื่อมให้เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน ลดการใช้สารเคมี สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยกระตุ้นให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนแนวความคิดแบบดั้งเดิม วิธีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เปลี่ยนมาทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชให้มีความหลากหลายมากขึ้น เรียนรู้ ยอมรับ เทคโนโลยีตลอดจนนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำ การเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ และมีฐานการเรียนรู้ต่างๆมากมายพร้อมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการเกษตร แก่กลุ่มเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร
การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG สาขาเกษตรแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ Bio economy มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยการผลิตพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เน้นการเกษตรแบบผสมผสาน ให้ผลผลิตและรายได้คุ้มค่าแก่การลงทุน ผลิตพืชให้ได้มาตรฐาน และใช้เทคโนโลยีตลอดจนนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยในการผลิต

Circular Economy ใช้มูลวัว และเศษซากพืช ภายในศูนย์ ศพก. เป็นปุ๋ยคอกและทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการบำรุงพืช ไกล่กลบในพื้นที่การเกษตรแทนการเผาเพื่อเป็นแปลงต้นแบบ

Green economic ใช้ชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี ผลิตพืชแบบอินทรีย์ จัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานในการผลิตพืช

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์หลัก ประธานศูนย์คือ นายบุญช่วย ทองบ่อ เป็นศูนย์หลักที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ ให้เกษตรกรในชุมชนมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เหมาะสมในพื้นที่และที่สำคัญคือเป็นศูนย์ฯ ที่บูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่โดยยึดหลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” โดยคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตการพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิต ขับเคลื่อนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Model) เป็นต้นแบบที่เกิดผลสำเร็จในชุมชน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

โดยนายบุญช่วย ทองบ่อ ศพก.หลักอำเภอบ้านเหลื่อม เริ่มศึกษาเกี่ยวกับการทำการเกษตรในระบบอินทรีย์ การปลูกพืชในพื้นที่ดินเค็ม จากนั้นปรับเปลี่ยนพื้นที่มาทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีการทำนา ไม้ผล และพืชผักสวนครัว ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี และหาความรู้เพิ่มเติม สะสมความรู้ และประสบการณ์ด้วยการเข้าอบรม และเป็นอาสาในด้านต่างๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ครัวบัญชีอาสา มีเครือข่ายทางการเกษตรในการเพิ่มพูนความรู้ในการถ่ายทอดความรู้และการทำงานทางการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาทักษะด้านการเกษตรและการเป็นวิทยากรตลอดเวลา

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยหมัก การลดต้นทุนและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าว การเลี้ยงโค การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว และการทำเกษตรผสมผสาน

หลักสูตรการเรียนรู้ : การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่า และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ฐานการเรียนรู้ : ฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ฐานเรียนรู้การจัดการดินและปุ๋ยในนาข้าว

ฐานเรียนรู้การจัดการโรคและแมลงในนาข้าว ฐานเรียนรู้การเก็บเกี่ยวและรักษาคุณภาพข้าว
 ฐานเรียนรู้การตลาดและการจัดทำบัญชีครัวเรือน ฐานเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุน และ
 ฐานเรียนรู้การเลี้ยงปลาเพื่อลดต้นทุน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึง
 การรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่พร้อมให้คำปรึกษาการแก้ปัญหาของเกษตรกร เช่น การควบคุมโรคพืชโดยใช้ชีวภัณฑ์
 เป็นพื้นที่ในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนปัญหาในพื้นที่ เพื่อนำปัญหาสู่การแก้ไขอย่างยั่งยืนโดยการ
 ประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเหลื่อม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านเหลื่อม
 ที่ว่าการอำเภอบ้านเหลื่อม องค์การส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร
 ศพก.หลัก ของนายบุญช่วย ทองบ่อ เป็นศูนย์เรียนรู้รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ต่างๆ การพัฒนาทักษะด้านการเกษตร
 ต่าง ๆ เช่น การทำเชื้อชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา) การใช้จุลินทรีย์ พด. การสอนทำบัญชีครัวเรือน และความรู้ต่างๆ
 จากหน่วยงานของภาครัฐ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรในพื้นที่จะถ่ายทอดผ่านการเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ รวมถึงพร้อมเปิดให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาศึกษาดูงานที่ ศพก.

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ มีการร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่ทำการเกษตร การบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ และการเป็นประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับอำเภอ

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ประชุมเครือข่ายทั้งกลุ่มแปลงใหญ่ และ ศพก.เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ร่วมกันคิดวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ปัญหา มุ่งสู่การพัฒนาพื้นที่ โดยจะประชุม ปีละ ๔ ครั้ง

- ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา แก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน สามารถขับเคลื่อนงานภาคการเกษตรซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ และสามารถพัฒนาขยายผลสู่พี่น้องเกษตรกรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงมาโดยตลอด มีการถ่ายทอดความรู้ เป็นจุดสาธิตให้เกษตรกรรายอื่นๆ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ทำการเกษตร เช่น การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มคุณภาพผลผลิต การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เป็นอาสาในด้านต่างๆ เช่น

- ประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอำเภอบ้านเหลื่อม
- ครูบัญชีอาสา
- สมาชิกสภาเกษตรกรอำเภอบ้านเหลื่อม
- ประธาน ศพก. ระดับอำเภอบ้านเหลื่อม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การมีจิตอาสา ความเสียสละในการร่วมกิจกรรมอบรมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาศูนย์ ศพก. อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาตัวเอง และหาประสบการณ์ เพื่อมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น มีใจรักในอาชีพด้านการเกษตรและมุ่งมั่นตั้งใจ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ขยันขันแข็ง เสียสละ มีจิตอาสา สู้งานพัฒนาอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

- นายปิยภัทร เรืองมาลัย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- นางสาวอัญชลีพร ธนะขว้าง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- นางสาวสุภาทิพย์ ญาตินิคม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- นายภาณุสรณ์ เอี่ยมสำอางค์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ทางผู้ดำเนินการถอดบทเรียนลงพื้นที่ เพื่อสัมภาษณ์ตัวบุคคล และการลงพื้นที่จริงเพื่อติดตามสถานการณ์ของศพก. อย่างต่อเนื่อง

๔. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

.....ไม่มี.....

ภาคผนวก

ทำเนียบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์หลัก
อำเภอ ...บ้านเหลื่อม..... จังหวัด ...นครราชสีมา.....

ชื่อศูนย์ : ...ศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.หลัก).....

อำเภอ.....บ้านเหลื่อม.....จังหวัด.....นครราชสีมา.....

สินค้าหลัก :เกษตรผสมผสาน.....

พื้นที่เป้าหมาย :๕๐..... ไร่

เกษตรกรเป้าหมาย :๕๐..... ราย

สถานที่ตั้ง ศพก. : เลขที่๓๖..... หมู่ที่.....๒.....ตำบล.....ช่อระกา..... อำเภอ.....บ้านเหลื่อม

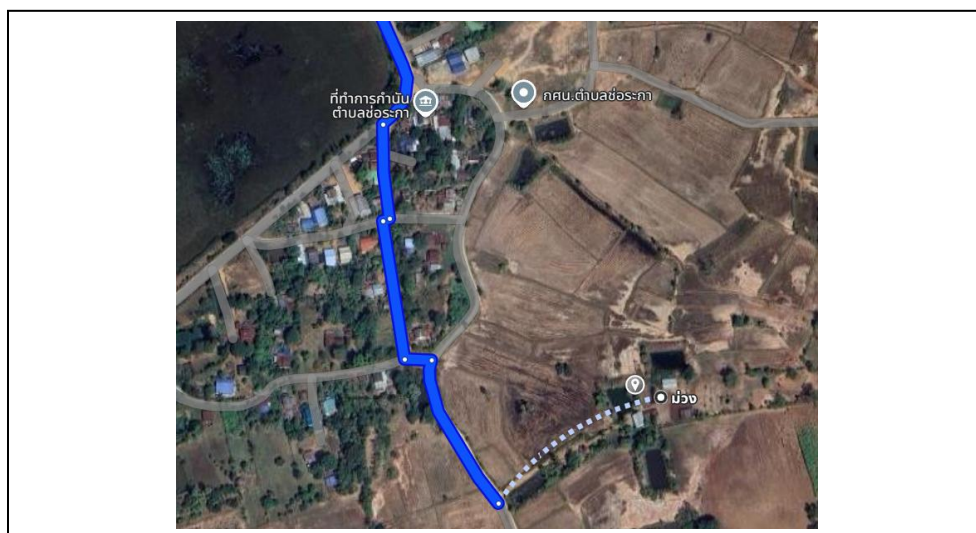
จังหวัด.....นครราชสีมา.....พิกัด: Latitude ...๑๕.๕๗๒๐๘..... Longitude ...๑๐๑.๐๗๕๐๗...

X ...๑๘๖๒๘๒.๓๖๒.....

Y๑๗๒๓๗๕๓.๑๗๘.....

Zone๔๘.....

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ :

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : ...นายบุญช่วย ทองบ่อ..... อายุ ...๕๗... ปี (ณ วันที่ให้ข้อมูล)

ที่อยู่ : บ้านเลขที่.....๓๖.....หมู่ที่.....๒..... ตำบล.....ช่อระกา.....อำเภอ.....บ้านเหลื่อม.....จังหวัด.....นครราชสีมา.....

เบอร์โทรศัพท์ :๐๘๐-๗๙๘๘๕๗.....

สถานการณ์ของพื้นที่ : ตำบลช่อระกา อำเภอบ้านเหลื่อม เป็นพื้นที่ดินเค็ม ทำการเกษตรค่อนข้างยาก นายบุญช่วย ทองบ่อ จึงศึกษาเกี่ยวกับการทำเกษตรในการลดการใช้ปุ๋ยเคมี และศึกษาการปลูกพืชในพื้นที่ดินเค็ม โดยเริ่มจากการทำเกษตรแบบผสมผสาน การทำนาแบบประณีต การปรับปรุงบำรุงดิน การทำไม้ผลการปลูกพืชผักสวนครัว การทำประมง และการทำปศุสัตว์ ซึ่งทำให้มีรายได้หลายช่องทาง โดยนายบุญช่วย ทองบ่อ มีการพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการพัฒนา :

๑. การเข้าร่วมกิจกรรมอบรมให้ความรู้ต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเอกชน
๒. การนำความรู้ที่ได้ ลองประยุกต์ในพื้นที่ของตนเอง เมื่อสำเร็จจึงถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรในพื้นที่
๓. ศูนย์ ศพก.มีการปรับปรุงฐานเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พร้อมในการเป็นที่ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรในชุมชน

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์เรียนรู้ :

- ๑) การลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้แห่นางแมวในนาข้าวเพื่อลดค่าปุ๋ย การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- ๒) การผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ
- ๓) การแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น ข้าวพองธัญพืช ก๋วยเตี๋ยว

การนำไปใช้ประโยชน์ : ศพก.ของนายบุญช่วย ทองบ่อ ประสบความสำเร็จในด้านการวางแผนการผลิตพืชอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดบัญชี และมีความพร้อมในการขยายองค์ความรู้ต่อ ศพก.เครือข่ายในพื้นที่ และเกษตรกรทั้งในและนอกชุมชน

หลักสูตรการเรียนรู้ :

- ๑.) การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- ๒.) การปลูกผักสวนครัว
- ๓.) การทำปุ๋ยคอก การทำประมง
- ๔.) การทำนาอินทรีย์
- ๕.) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ฐานเรียนรู้ :

๑.) ฐานเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๒.) ฐานเรียนรู้การปลูกผัก

๓.) ฐานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

๔.) ฐานการทำไตรโคโรเดอร์มา

แปลงเรียนรู้ : แปลงเรียนรู้การทำนาข้าวอินทรีย์

เครือข่ายของ ศพก.หลัก : ในพื้นที่อำเภอบ้านเหลื่อมมี ศพก.หลัก ๑ ศูนย์ และ ศพก.เครือข่าย ๑๖ ศูนย์
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบ ศพก. : นายปิยกุล เรืองมัลย์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
ปฏิบัติการ